

Niepodległość Polski to także prawo samostanowienia lekarzy

Choć mówiąc o odzyskaniu niepodległości, na myśl przychodzą przede wszystkim nazwiska działaczy politycznych, społeczników, czy też wielkich dowódców, należy pamiętać, że wolność Polski składa się z determinacji, walki i poświęcenia wielu mniej znanych bohaterów niepodległości, do których można zaliczyć wybitnych lekarzy. Między innymi dzięki ich postawie niepodległość przyniosła ze sobą ideę samostanowienia ważnych społecznie zawodów stanowiącą podstawę powołania izb lekarskich w Polsce.

Jedynym szczęściem dla mnie tu było być Polakiem – pisał Ludwik Rydygier, autor pionierskiej operacji wycięcia raka żołądka metodą stosowaną do dziś. Zainicjował nowe rozwiązania w chirurgii przewodu pokarmowego, ortopedii, ginekologii i urologii. Swoimi osiągnięciami zyskał sławę również poza Polską. Niemniej istotną w życiu wybitnego chirurga była kwestia niepodległości i starań na rzecz upowszechniania idei wolnej Polski. Pod koniec roku 1869 i na początku 1870 roku uczestniczył w spotkaniach stowarzyszenia „Polonia”, skupiającego polskich studentów, dla których niepodległość była sprawą nadrzędną. Podczas I wojny światowej najpierw kierował szpitalem wojskowym w Brnie, jednak gdy trzeba było bronić Lwowa, w listopadzie 1918 powrócił do miasta, w którym przed laty wykładał na uniwersytecie. Tworzył punkty medyczne, a następnie szpitale wojskowe. W armii dosłużył się stopnia generała brygady.

Ważną postacią środowiska lekarskiego dla polskiej niepodległości był również profesor Ludwik Bierkowski uważany za twórcę polskiej ortopedii. W lutym 1847 wykonał pierwszy na ziemiach polskich zabieg w uśpieniu eterowym, stosowany do lat 60. XX wieku. Podczas powstania listopadowego w 1831 roku, uznawanego za ważny przyczynek do późniejszego odzyskania przez Polskę niepodległości, kierował lazaretem wojskowym. Pierwszy na świecie zastosował watę jako środek opatrunkowy.

Wojna w naturalny sposób angażowała personel medyczny na froncie, przez co większość społeczeństwa pozostawała bez opieki. Rozwojowi chorób zakaźnych sprzyjały też towarzyszące działaniom militarnym migracje ludności.

Wydarzenia te sprawiły, że organizacja ówczesnej służby zdrowia w pierwszych latach niepodległości była jednym z priorytetów. Podstawy systemu zdrowotnego dało stworzone w Radzie Regencyjnej Ministerstwo Zdrowia Publicznego, które kontynuowało działalność po 11 listopada 1918 roku. W 1919 roku przyjęte zostały kluczowe ustawy regulujące funkcjonowanie opieki medycznej.

Niepodległość przyniosła również szanse na odbudowę integracji stanu lekarskiego, którą odzwierciedliło powołanie w Polsce izb lekarskich. Dzięki wielkim postaciom lekarzy, którzy brali udział w walce o niepodległość oraz tym, którzy angażowali się społecznie na rzecz zrzeszenia środowiska, słowa powołujące izby lekarskie w Polsce napisane przed 100 laty również dziś oddają cel i zasadę funkcjonowania samorządów:

Zgodnie z art. 1 ustawy o wykonaniu praktyki lekarskiej w Państwie Polskiem: a) dla samorządowego uporządkowania spraw, dotyczących interesów i bytu stanu lekarskiego, jego zadań i celów przy wykonywaniu obowiązków lekarskich względem społeczeństwa i w stosunkach lekarzy między sobą, jak również strzeżenia jego praw, godności i sumienności; b) dla współdziałania z urzędami państwowymi i samorządowymi w sprawach zdrowia publicznego na obszarze Państwa Polskiego ustanawia się samorządne urzędowe przedstawicielstwo stanu lekarskiego – Izby Lekarskie oraz Naczelną Izbę Lekarską. Każda Izba Lekarska oraz Naczelna Izba Lekarska stanowiąc będą oddzielne

osoby prawne - napisano w pierwszej ustawie o ustroju i zakresie działania izb lekarskich z 2 grudnia 1921 r.

Na przełomie 1922 i 1923 r. odbyły się wybory do rad izb lekarskich na terenie całego kraju. Spośród przedstawicieli poszczególnych okręgów wybrano członków Naczelnej Izby Lekarskiej, której przewodniczącymi zostali dr Jan Bączkiewicz, dr Witold Chodźko i prof. Mieczysław Michałowicz, który w przyszłości niejednokrotnie zaświadczył nie tylko o swojej wielkiej pasji do medycyny, lecz także miłości do niepodległej Polski m.in. jako szef sztabu Poznańskiej Brygady Obrony Narodowej, czy członek Głównej Rady Politycznej, działającej pod okupacją.

Jak pokazuje historia po 11 listopada 1918 roku, polscy lekarze skupieni wokół idei samorządności jeszcze niejednokrotnie musieli wykazać się wytrwałością w okolicznościach wrogich dla jakiegokolwiek samostanowienia. Dzięki nim samorząd lekarzy i lekarzy dentystów przetrwał do swojego odrodzenia w 1989 roku i do dziś dba o godność, należytą staranność wykonywania zawodu i prawa lekarzy i lekarzy dentystów.

Adrian Boguski

*Fot. Posiedzenie Naczelnej Rady Lekarskiej w okresie międzywojennym
(Narodowe Archiwum Cyfrowe)*

